

Kas võim on õige, kui ...

Lähtekohti

Pealkiri on irriteeriv, kuid teda sõnastades ma ei eeldanud, et ta ajalisel on ühtlasi ka väga tänapäevane, sest läbirääkimised valitsuskoalitsiooni üle on parajasti alanud ja seda olukorras, kus Riigikogu uus koosseis pole veel kinnitatud, kuna Riigikohus alles peab võtma seisukoha mitme valimisprotseduuri kehtivuse suhtes. Nendest protseduuridest on põhimõtteline vähemasti üks, nimelt kes kontrollib, et elektroonilisel teel hääletab just hääle „omanik”, mitte aga isik, kellele ta hääletusprotseduuri usaldab. Kuni 6. märtsi valimistulemused on kinnitamata, seni puudub Eesti Vabariigis täievoliline parlament ja kogu võim kuulub valitsusele – olgu keel tema liikmete suus või kirjas õige või vale.

Ma ei puudutaks seda küsimust, kui keelel endal poleks poliitilist võimu näiteks seadusandluse kaudu (viimane ei ole seejuures sugugi ainus võimalus keelt kehtestada, sest keel on võimul ka siis, kui ta fikseerib näiteks mingi füüsika-alase seaduspärasuse). See võim on keelel täiesti olemas. Vastava näite olen toonud varemgi, kuid ilmselt tuleb teda korrata. Kuidas nimetada EV väekontingenti Afganistanis? Kas Eesti kaitseväelased kuuluvad seal rahutagamisüksustesse või moodustavad osa okupatsioonivägedest ja kui õige on viimane, siis mille poolest nad erinevad nõukogude okupatsioonivägedest Eesti Vabariigi territooriumil 1939-1994 ning annekteeritud Eestis 1939 kuni tuleviku lõpuni? Grammatiliselt on sõna „okupatsioonivägi” kahtlemata korrektne, ent kas ta on sedasama ka rahvusvahelise õiguse aspektist?

Keel on siinkirjutaja vaatekohalt vale siis, kui ta eksitab. Hiljuti tuli teha selgeks, millisel astmel akadeemilises hierarhias asub „arst-õppejõud” ja missugune võiks olla tema analoog veterinaarias. „Vanemarst-õppejõud” võib olla kliiniku osakonnajuhatajaks, aga näiteks erakliinikus see ei toimi, sest osakondi neis pole. „Arst-õppejõud” on seadusandluse mõttes defineerimata, nii et kuigi sõna ise on ortograafiliselt õige, eksitab ta semantiliselt. Asjaomaseid näiteid jätkub rikkalikult, ent kõigi nende ühisosa koondub samasse punkti: kutsehariduse korrastamisel tuleb kutsete nimetused ümber vaadata nõnda, et igale nimetusele vastaks põhjendatud „auaste”. Kahjuks ei ole see töö ei kerge ega kiiresti tehtav.

Raamatukogundust puudutab sama probleem üsna kohe, sest kui tulevane koalitsioon võtab haldusreformi käsile eesmärgiga vähendada kohaliku omavalitsuse üksuste arvu, siis tuleb päevakorda küsimus ka maakondlike keskraamatukogude arvust. Kui suur see arv on, pole keeleküsimus. Küll on keeleküsimus see, mis vahe on haldus- ja haldusterritoriaalsel reformil, sest nende definitsioonid ei lange kokku. Analoogiline probleem muutub muide teravaks ka ühenduses Reformierakonna ettepanekuga nimetada praegune Põllumajandusministeerium ümber Maaeluministeeriumiks, allutades vähemalt osa haldusreformist just talle. Kui ka maakondlikud raamatukogud on osa maaelust – mida nad kahtlemata ongi -, siis kust võtab Põllumajandusministeerium pädevuse vallaraamatukogude komplekteerimiseks?

Keele õigsust ei saa kontrollida seega kitsalt õigekirjareeglite järgimise põhjal. Liiasi ei ole nood reeglid ise absoluudid, sest kui inimese nimeks on Tõnis Lukas, siis eksib arvuti, kui ta võtab omaks ainult Tonis Lukas-e. Eksib tõepoolest, aga ei tagane oma võimust, vaid vastupidi, dikteerib selle. Internetikeel käitub meiega nagu piraat.